

COCOON enquêteresultaten

Omgang voormalige stortplaatsen in relatie tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet

Datum: 20 juli 2021

SUBJECT: Questionnaire results on former landfills in the light of the Environment and Planning Act

☒ report ☐ information ☐ consideration ☐ decision

To: public **From:** RWS Leefomgeving

Verantwoording

Titel	Enquêteresultaten Omgang voormalige stortplaatsen in relatie tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet
Opdrachtgever	Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving
Projectleider	Mark in 't Veld
Auteur	Marissa Frambach
Tweede lezer	Fons van de Sande, Jan Frank Mars en Mark in 't Veld
Projectnummer	1279223
Aantal pagina's	21 (inclusief bijlage)
Datum	20 juli 2021
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
Handelskade 37
Postbus 133
7400 AC Deventer
T +31 57 06 99 91 1
E info.deventer@tauw.com

Samenvatting

Achtergrond enquête

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2022 komt de bevoegdheid voor de fysieke leefomgeving voor een groot deel bij gemeenten te liggen. Hieronder valt ook het beheer van voormalige afvalstortplaatsen (zoals gedefinieerd in het NAVOS)¹. Op dit moment is het bij ruim 90% van hen nog onduidelijk welk beleid zij willen voeren op het beheer van voormalige stortplaatsen.

De provincies en een aantal grotere gemeenten voeren nu deze taken op grond van de Wet bodembescherming (Wbb) uit. Provincies dragen in verband met de komst van de Omgevingswet de bevoegdheid van de voormalige stortplaatsen over aan de kleinere gemeenten. Vanuit het Nederlandse actieplan van het Europese project COCOON² is het initiatief ontstaan om in deze transitieperiode de kansen en belemmeringen rondom het beheer en de (ruimtelijke) ontwikkelingen van voormalige afvalstortplaatsen te monitoren. Tegelijk kunnen de resultaten van deze monitoring als input dienen voor het Circulair Materialenplan (opvolger van het Landelijk Afvalbeheerplan 3) en het project voormalige stortplaatsen binnen het programma Bodembeheer van de Toekomst. Gemeenten, provincies en omgevingsdiensten zijn gevraagd naar hun recente ervaringen met voormalige stortplaatsen met het doel dat deze locaties in de toekomst meer en beter worden ingezet voor maatschappelijke opgaven. De enquête is begin 2021 uitgezet en is 111 keer ingevuld. Dit rapport presenteert de resultaten uit de enquête.

Informatieoverdracht

Quote respondent: *“De dossiers zijn nog niet compleet. Er wordt niet overgedragen met een niet compleet dossier.”*

De informatieoverdracht van voormalige stortplaatsen van provincies naar gemeenten is in 70% van de gevallen nog niet gestart. Gemeenten zijn vaak afwachtend en afhankelijk van de provincie. Daarnaast spelen tijd en prioriteit geven een rol bij het starten van het overdrachtsproces. Ongeveer 80% geeft aan nog geen afspraken te hebben gemaakt over de rolverdeling bij de informatieoverdracht of over de kwaliteitscontrole bij binnenkomende data. Ongeveer de helft van de respondenten heeft een behoefte aan ondersteuning bij de informatievoorziening over de (digitale) mogelijkheden, wettelijke kaders en algemene kennis.

¹ Definitie voormalige stortplaats uit het Europese stortbesluit NAZorg VOormalige Stortplaatsen (NAVOS): alle stortplaatsen voor 1996. Meer informatie op: [IPO werkgroep Nazorg stortplaatsen](#)

² Consortium for a Coherent European Landfill Management Strategy. Meer informatie op: [COCOON | Interreg Europe](#)

Herontwikkeling en afvalmining

Quote respondent: *“De gemeente treft op dit moment voorbereidingen voor het ontwikkelen van een specifieke visie over de bodem en ondergrond. Daarin kan dit aspect [herontwikkeling stortplaatsen] ook mee worden genomen. Dit vormt een bouwsteen voor de omgevingsvisie.”*

Voormalige stortplaatsen vormen kanslocaties voor maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie (bijvoorbeeld zon op stort) of de woningbouwopgave. Echter staat de herontwikkeling en eventuele afvalmining van stortplaatsen nog slechts een enkele keer in de (ontwerp-) Omgevingsvisie of op de bestuurlijke agenda van gemeenten. Dit komt vaak door een gebrek aan capaciteit, het algemene negatieve beeld rondom stortplaatsen of omdat op die locaties geen herontwikkeling gewenst is. Een derde van de respondenten heeft al ervaring met de herontwikkeling van stortplaatsen. 14% Van de respondenten geeft aan dat er dan ook sprake is van afvalmining. In meer dan 70% van de gevallen is bekend uit welk materiaal de stortplaats bestaat. De helft van de respondenten heeft behoefte aan ondersteuning bij innovatie, kennisoverdracht en -uitwisseling over voormalige stortplaatsen.

Quote respondent: [Behoeftte aan] *“Ondersteuning voor het aanmaken van regels over stortplaatsen in het Omgevingsplan. Verder is ondersteuning wenselijk bij de wijze waarop de bodeminformatie in het DSO moet worden verwerkt.”*

Netwerken en Community of Practice (CoP)

Slechts 12% van de respondenten geeft aan op dit moment deel te nemen aan een netwerk of Community of Practice. Toch is de animo om deel te nemen wel aanwezig omdat de helft van de respondenten heeft laten weten graag betrokken te worden en geïnteresseerd is om hier aan deel te nemen. Het is voor veel respondenten echter onduidelijk welke mogelijkheden er zijn. Een deelname aan een CoP zou mogelijk bij veel respondenten aan de kennisbehoefte kunnen voldoen zodat zij weten wat de mogelijkheden zijn met voormalige stortplaatsen.

Quote respondent: *“Het delen van ervaringen en ideeën over de herontwikkeling van stortplaatsen kan mogelijk helpen om ruimtelijke ontwikkelingen van de grond te krijgen.”*

Conclusie

De resultaten van de enquête geven inzicht in de voortgang van de warme overdracht (het faciliteren van en ondersteuning bieden bij de overdracht van bodemtaken) van het beheer van voormalige stortplaatsen. Ongeveer 30% van de gemeenten en provincies zijn gestart met de warme overdracht, maar de dossiers zijn nog niet gereed. De opgave lijkt voor velen groot. Er liggen veel kansen in de herontwikkeling en afvalmining van voormalige stortplaatsen. Slechts 7% gemeenten voert actief beleid op herontwikkeling of heeft praktijkvoorbeelden. Positief is dat gemeenten veelal welwillend zijn om beleid op te nemen voor voormalige stortplaatsen in hun (ontwerp-)Omgevingsvisie en zoeken naar ervaringen van andere gemeenten met de herontwikkeling en afvalmining om van te leren.

Summary

With the implementation of the Environmental and Planning Act in 2022, Dutch municipalities are given the responsibility for the management of former landfills³. Hitherto 90% of them do not have a clear policy and management on former landfills. The COCOON action plan aims to monitor the period of transition of authority, to both lay out the challenges as well as the opportunities for the management of former landfills. In 2021, a questionnaire was set up to get input on the progression during this period of transition. The results give input on the COCOON Action plan as well as the Circular Economy Implementation Programme and the program 'Bodembeheer van de Toekomst' on the implementation of the Environmental and Planning Act. 111 respondents completed the questionnaire, most of them are civil servants at municipalities.

Knowledge transfer

Municipalities depend on their own capacity and that of the province to start the knowledge transfer of former landfills. 70% of the municipalities did not start the knowledge transfer yet, and in 80% of the cases there is no clear division of roles, quality control or responsibility during the transfer. About half of the respondents ask for support during the knowledge transfer. They ask for information on potential for digitalization, legal frameworks and general knowledge.

Former landfill management

Former landfill sites have potential for redevelopment and mining. However, only a few municipalities have active management policies on former landfills. The reasons are a lack of capacity, the negative image of former landfills (related to possible pollution) or simply because there is no redevelopment needed on these locations. This is because landfills are often located on the outer parts of the municipality. About one third of the respondents have experience on the redevelopment of former landfills. In 14% of the cases, the redevelopment of the site was combined with mining.

Networking and Community of Practices

Only 12% of the respondents are a member of a network or community of practice related to the topic of former landfills. However, more than half of the respondents are interested to join such a network, mostly to share and gain knowledge on the topic. Respondents ask for more information on the possibilities to join a network or Community of Practice.

In conclusion

The transfer of authority is challenging for most respondents, but most of the respondents see the potential for the redevelopment and mining of former landfills and are willing to include policy for former landfill management.

³ The definition of former landfills is given in NAVOS (Dutch acronym for Nazorg Voormalige Stortplaatsen)

Inhoud

Verantwoording	2
Samenvatting.....	3
Achtergrond enquête.....	3
Informatieoverdracht.....	3
Herontwikkeling en afvalmining	4
Netwerken en Community of Practice (CoP).....	4
Conclusie.....	4
Summary	5
Knowledge transfer	5
Former landfill management.....	5
Networking and Community of Practices	5
In conclusion	5
Inhoud	6
Aanpak en methodiek	7
Aanleiding enquête.....	7
Doel enquête	7
Opzet enquête.....	8
Resultaten informatieoverdracht.....	8
Voortgang koude informatieoverdracht.....	8
Voortgang warme overdracht.....	10
Knelpunten bij informatieoverdracht.....	10
Behoefte aan ondersteuning.....	12
Algemene onduidelijkheden bij de informatieoverdracht.....	13
Resultaten herontwikkeling en afvalmining	13
Herontwikkeling.....	13
Afvalmining.....	16
Verdere zorgen bij herontwikkeling en afvalmining.....	18
Resultaten netwerken en CoP's	18
Praktijkvoorbeelden	19
Vragen.....	20

Aanpak en methodiek

Aanleiding enquête

Vaak zijn voormalige stortplaatsen (zoals gedefinieerd in het programma NAVOS)⁴ locaties waar een hek omheen staat en ruimtelijke ontwikkelingen in de weg zitten. Voormalige stortplaatsen kunnen echter ook gezien worden als kanslocaties voor maatschappelijke opgaven.

Het Nederlands stortbeleid is verwoord in het Landelijk Afvalbeheerplan. De onderwerpen ten aanzien van voormalige stortplaatsen en afvalmining zijn onderdeel van dit stortbeleid. (specifiek LAP 3 paragraaf 12.11.2 en 12.12). Daarnaast worden binnen het Interreg Europe-project COCOON de mogelijkheden onderzocht voor het ontwikkelen, integreren en verbeteren van beleidsinstrumenten voor stortplaatsen. Rijkswaterstaat participeert namens het ministerie van IenW in dit project. Een onderdeel daarvan is het opstellen van een actieplan dat input levert voor het Nederlands beleid ten aanzien van storten en stortplaatsen. De onderwerpen ‘voormalige stortplaatsen’ en ‘afvalmining’ maken onderdeel uit van dit actieplan.

Met de aanstaande inwerkingtreding van de Omgevingswet verschuift de bevoegdheid van een aantal bodemtaken van provincies naar gemeenten. Hieronder valt ook het beheer van voormalige stortplaatsen. Voor gemeenten die al bevoegd gezag zijn in het kader van de Wet bodembescherming (Wbb-bevoegde gezagen) vindt uiteraard geen overdracht plaats. In alle andere gevallen verschuift de bevoegdheid van de provincie naar de gemeente. Deze verschuiving van de bevoegdheid is een combinatie van het overdragen van de dossiers met bodeminformatie (koude overdracht) en het faciliteren van en ondersteuning bieden bij de nieuwe bodemtaken (warme overdracht). Om goed inzicht te krijgen hoe in Nederland wordt omgegaan met voormalige stortplaatsen en afvalmining -nu en in het zicht van de Omgevingswet- is data nodig. Als onderdeel van het COCOON actieplan is voor de onderwerpen ‘voormalige stortplaatsen’ en ‘afvalmining’ daarom deze enquête uitgezet onder stakeholders. De resultaten van deze enquête kunnen als input worden gebruikt voor het nieuwe Circulaire Materialenplan als opvolger van het Landelijk Afvalbeheerplan 3 en het project voormalige stortplaatsen binnen het programma Bodembeheer van de Toekomst.

Doel enquête

In februari 2021 is vanuit het Europese project COCOON deze enquête opgesteld die tot 26 maart 2021 kon worden ingevuld. Rijkswaterstaat neemt namens Nederland deel aan het consortium COCOON en gaf opdracht aan TAUW om ondersteuning te bieden bij de dataverzameling rondom voormalige stortplaatsen. De enquête heeft drie doelen:

1. Overzicht krijgen van de huidige stand van zaken en uitdagingen bij de warme overdracht;
2. Inzicht krijgen in de (geplande) omgang en herontwikkeling (incl. mining) van voormalige stortplaatsen;
3. Ophalen van de behoeften aan kennis en ondersteuning bij de warme overdracht.

⁴ Definitie voormalige stortplaats uit het Europese stortbesluit NAZorg VOormalige Stortplaatsen (NAVOS): alle stortplaatsen voor 1996. Meer informatie op: [IPO werkgroep Nazorg stortplaatsen](#)

Opzet enquête

In totaal bestaat de enquête uit 44 vragen (waarvan 26 open vragen) verdeeld over drie onderdelen:

1. Informatieoverdracht tijdens de verschuiving van de bevoegdheid;
2. Herontwikkeling en afvalmining;
3. Innovatie, kennisoverdracht en -uitwisseling.

De enquête is uitgestuurd naar Nederlandse gemeenten waarvan een geschikt e-mailadres bekend was (n=337)⁵. Hierdoor zijn tien gemeenten niet benaderd. Daarnaast is de enquête verspreid via de platformen Omgevingsdienst NL en via het WEB-secretariaat. De enquête is 111 keer ingevuld en geeft met deze respons een goed beeld van de situatie. Respondenten vulden de enquête anoniem in. Door het gebruik van de genoemde platformen is de verwachting dat de meeste respondenten uit gemeenten bestaan. Deze notitie geeft daarmee een representatief beeld van de situatie, maar geeft geen direct inzicht in specifieke situaties of geografische verschillen. Desondanks is uit sommige antwoorden bij de open vragen inzicht verkregen in specifieke situaties of geografische verschillen. Omdat deze antwoorden substantiële informatie toevoegen zijn sommige specifieke antwoorden of citaten van respondenten uit open vragen van de enquête in deze rapportage schuingedrukt opgenomen.

Resultaten informatieoverdracht

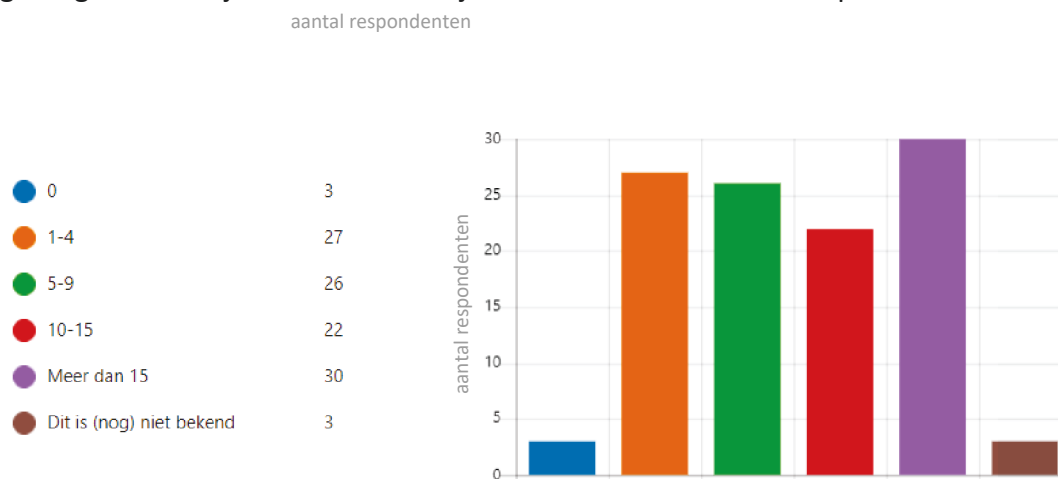
Voortgang koude informatieoverdracht

Om voormalige stortplaatsen adequaat te kunnen beheren is het belangrijk om over de juiste en volledige informatie te beschikken. Gemeenten die bevoegd gezag Wbb zijn bezitten deze informatie al. Enkele respondenten (n=3) geven aan dat zij niet weten hoeveel voormalige stortplaatsen in hun gemeente aanwezig zijn omdat de provincie dit nog niet heeft uitgezocht of omdat er nog geen definitie is bepaald wat onder een voormalige stortplaats wordt verstaan. Enkele gemeenten hebben geen stortplaatsen (meer). Een andere reden waarom geen informatieoverdracht hoeft plaats te vinden:

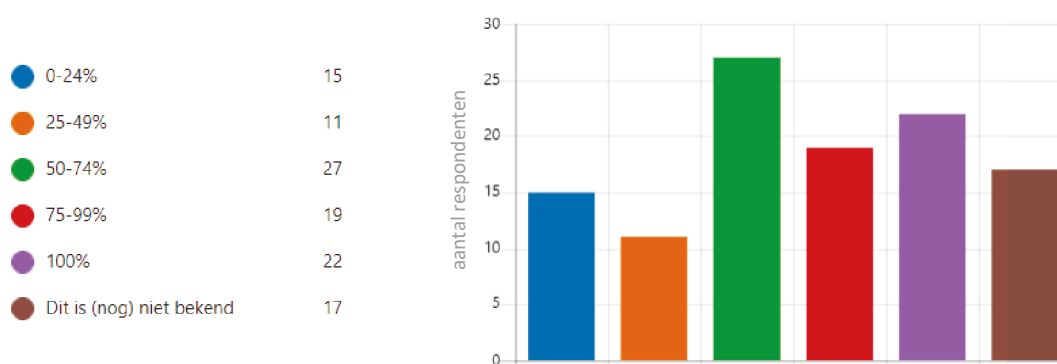
“Het betreft een gesloten stortplaats waarvan provincie aangeeft bevoegd gezag te blijven. Beheer van de stortplaats is in beheer bij een nazorgorganisatie.”

⁵ Algemene mailadressen van 337 gemeenten is verkregen via <https://almanak.overheid.nl/Gemeenten/>

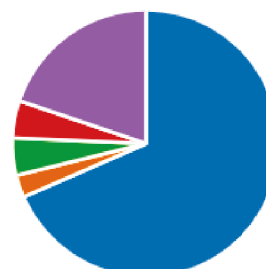
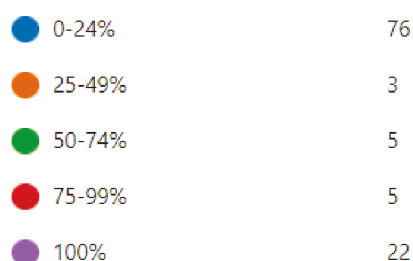
De overige gemeenten bezitten tussen de 1 en 15+ stortplaatsen (maximaal 22) (figuur 1). Het dossier over de stortplaatsen is veelal nog niet compleet (figuur 2) en 80 % van de respondenten geeft aan dat het dossier nog niet (volledig) is overgedragen aan de gemeente (figuur 3). Er is geen relatie tussen de hoeveelheid stortplaatsen in een gemeente en of de informatie uit het dossier van voormalige stortplaatsen volledig en/of overgedragen is. Dit lijkt meer afhankelijk van het initiatief vanuit de provincie.

Figuur 3. Resultaat vraag 1. Hoeveel voormalige stortplaatsen zijn er binnen de gemeente? (n=111)

Figuur 3. Resultaat vraag 3. Bij hoeveel voormalige stortplaatsen is het dossier compleet? (n=111)

Figuur 3. Resultaat vraag 4. In hoeverre is het dossier al overgedragen aan de gemeente? (n=111)

Voortgang warme overdracht

De volgende samenwerkingen zijn genoemd bij de informatieoverdracht:

- Provincie Limburg: gemeenten zijn nauw betrokken, warme overdracht is gestart. Provincie en gemeenten werken samen in een gezamenlijke bodemapplicatie (Limburg)
- Provincie Utrecht: de samenwerking voor de warme overdracht zit in de verkennende fase
- Provincie Gelderland: alle data van de voormalige stortplaatsen Gelderland staat al in één rapport. De belangrijkste documenten worden op dit moment aan de data van squat IBIS gekoppeld. Er heeft nog geen overdracht naar gemeenten plaatsgevonden, noch is er inzicht in de voortgang
- Provincie Overijssel: werkt samen met de gemeenten aan het starten van de warme overdracht via het Afronden, Overdragen en Voorbereiden-traject (AOV-traject)
- Provincie Zeeland: Zeeuwse gemeenten werken samen aan de informatieoverdracht rondom de Omgevingswet
- Provincie Noord-Holland: de provincie en de vier omgevingsdiensten van Noord-Holland werken samen aan de overdracht van voormalige stortplaatsen

Voor provincies Drenthe, Groningen, Friesland, Flevoland, Noord-Brabant en Zuid-Holland kon geen specifieke informatie uit de antwoorden gehaald worden. Dit betekent niet dat deze provincies niet werken aan hun warme overdracht.

Knelpunten bij informatieoverdracht

De samenwerking tussen partijen bij de informatieoverdracht verloopt veelal stroef. Vaak genoemde oorzaken zijn een gebrek aan tijd en capaciteit bij zowel de gemeente als provincie.

De belangrijkste oorzaak waarom de informatieoverdracht nog niet heeft plaatsgevonden is omdat er (om verschillende redenen) geen afspraken zijn gemaakt wanneer deze plaatsvindt en op welke manier. Slechts 18% van de respondenten (n=20) maakten afspraken tussen de provincie, gemeente en/of RUD over de informatieoverdracht (figuur 4). 64% van de respondenten (n=71) geven aan geen afspraken te hebben gemaakt en 18% van de respondenten (n=20) weet dit niet. Onder de afspraken vallen afspraken over de samenwerking, over kwaliteitscontroles van de data en over eventuele overname van bestaande beleidsregels voor voormalige stortplaatsen. In deze gevallen bestaan de afspraken uit de rolverdeling tussen de gemeente, provincies en Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD). Hieronder vallen de kwaliteitscontrole en de overname van beleidsregels. In 11% van de gevallen zijn afspraken gemaakt met buurgemeenten over de overdracht (figuur 5). Dit gaat via de omgevingsdienst of via een gezamenlijk informatiesysteem.

Figuur 4. Resultaat vraag 7. Zijn er afspraken gemaakt over de rolverdeling tussen de gemeente, provincies en RUD bij de overdracht van voormalige stortplaatsen? (n=111)

Figuur 5. Resultaat vraag 11. Zijn er afspraken gemaakt over de samenwerking tijdens de informatie-uitwisseling tussen buurgemeenten? (n=111)

Veel provincies zijn nog bezig met archiveren, actualiseren (statussen stortplaatsen) en digitaliseren. Gemeenten zijn veelal afwachtend naar de provincie of omgevingsdienst voor het overdragen van de informatie. De overdracht vindt officieel pas plaats bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Samenwerking tijdens de informatieoverdracht⁶

De informatieoverdracht gaat vaak informeel. Als er formele afspraken zijn gemaakt, gaan deze vooral over de afspraken over de rolverdeling bij de informatieoverdracht. In enkele (n=6) gevallen is de RUD verantwoordelijk gesteld voor de informatieoverdracht. Bij enkele respondenten (n=7) zijn er nog geen duidelijke afspraken gemaakt, maar wordt de situatie nu gemonitord om tot passende samenwerkingen te komen. Bij de overige gevallen (n=4) is de informatieoverdracht al uitgevoerd.

⁶ Resultaat uit open vraag 8. Welke afspraken zijn er gemaakt over de samenwerking tijdens de informatieoverdracht?

Kwaliteitscontrole informatieoverdracht⁷

Geen enkele deelnemer geeft aan formele afspraken te hebben over de kwaliteitscontrole bij de informatieoverdracht. Een kwaliteitscontrole over de binnenkomende data wordt ook niet standaard uitgevoerd. Echter voert 14% van de respondenten (n=16) wel een informele kwaliteitscontrole uit. De volgende vormen van kwaliteitscontrole worden genoemd:

- Overleggen met RUD en provincie op locatieniveau en over opvallende locaties (n=5);
- Een check op compleetheid van het dossier, een check of de statussen correct zijn, een check of geadviseerd vervolgonderzoek is uitgevoerd en een check of er een goede risico-inschatting is gemaakt (eenmalig genoemd);
- Toetsen aan historische gegevens (eenmalig genoemd);
- Gebruik van Excel voor overzicht (eenmalig genoemd);
- Overige informele afspraken over de kwaliteitscontrole (geen specificatie) (n=8).

Overname beleidsregels⁸

Het is voor 91% van de respondenten nog onduidelijk welk beleid zij willen voeren op het beheer van voormalige stortplaatsen. 7% van hen (n=8) geeft aan dat de gemeente de provinciale beleidsregels (mogelijk) overneemt bij de ingang van de Omgevingswet, waarvan 3 respondenten dit nog niet zeker weten. Tweemaal (2%) geeft een respondent aan dat zij met de omgevingsplannen de beleidsregels verder willen uitwerken.

Behoefte aan ondersteuning

66% van de respondenten heeft behoefte aan ondersteuning bij de informatievoorziening over de (digitale) mogelijkheden, wettelijke kaders en algemene kennis (via bijvoorbeeld Bodem+) en over ondersteuning bij het doornemen van dossiers en bepalen van risico's en kansen inclusief een eenduidige aanpak. Respondenten willen vaker hulp als het dossier minder compleet is; 88% van degenen waar het dossier 0-24% compleet is wil graag hulp bij de overdracht. Bij de informatieoverdracht ligt daarmee een grotere behoefte voor ondersteuning dan bij herontwikkeling en afvalmining of bij netwerken of Community of Practices.

Figuur 6. Resultaat vraag 13. Is er nog behoefte voor ondersteuning bij de informatieoverdracht van voormalige stortplaatsen? (n=111)

⁷ Resultaat uit open vraag 9. Hoe controleren jullie de kwaliteit van de gegevens bij de informatieoverdracht?

⁸ Resultaat uit open vraag 10. Worden de provinciale beleidsregels van voormalige stortplaatsen overgenomen of komt er gemeente-specifiek beleid?

Algemene onduidelijkheden bij de informatieoverdracht

Opvallend in de antwoorden is dat het voor sommige respondenten onduidelijk is wat de definitie is van een voormalige stortplaats. Sommigen benoemden ook historische slootdempingen of HBB-locaties (overzicht van verdachte locaties voor bodemverontreiniging) als voormalige stortplaats. Het is voor respondenten onduidelijk wanneer een dossier incompleet is. De informatie is verspreid en waarschijnlijk nooit volledig inzichtelijk. Een enkele deelnemer merkt op dat bij het fuseren van gemeenten informatie verloren gaat.

Specifieke behoeften:

“Gemeenten hebben behoefte aan inzicht in mogelijke risico's en apparaatskosten die ze lopen en nodig hebben in de verantwoordelijkheid als BG over het toekomstig beheer van deze stortplaatsen. En of er een landelijke voorziening/ verzekering beschikbaar is in het geval er bij een stortplaats toch kostbare acties nodig zijn. Ook de provincie trekt e.e.a. nog naar zich toe via de Omgevingsverordening. Daarnaast is inzicht wenselijk of en in welke vorm een stortplaats kan worden opgenomen in het omgevingsplan van de gemeente en wat voor meldingen en vergunningsachtige zaken er aan gehangen kunnen of moeten worden.”

Specifieke vragen:

“... Wat zijn voor een gemeente de voor- en nadelen bij daadwerkelijke overdracht van dergelijke [voormalige stortplaatsen] locaties? En wegen de voordelen daarvan tegen de nadelen op? Wat kan je als gemeente van de provincie als redelijkerwijs verkregen afgeronde Wbb-status / sanerings- nazorgresultaat verlangen voor zo'n locatie met passieve nazorg, zodat je niet al te grote belemmeringen krijgt bij ruimtelijke ontwikkelingen, bouwen of graafwerkzaamheden (kabels en leidingen e.d.)? Wat te doen als gemeente dan te maken krijgt met "Koekoekseieren"? Bijvoorbeeld als na invoering van de Omgevingswet blijkt dat bij een locatie de spoedoperatie/spoedaanpak niet of niet volledig blijkt te hebben plaatsgevonden terwijl deze locatie wel aan de daarvoor gestelde criteria blijkt te voldoen?”

Resultaten herontwikkeling en afvalmining

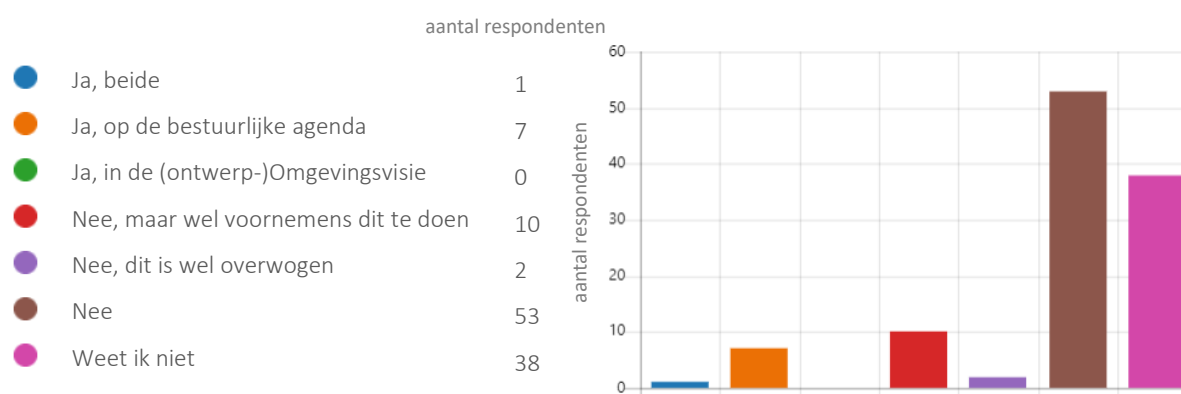
Herontwikkeling

Ongeveer een derde van de respondenten (n=34) heeft minimaal 1 stortplaats waar in de afgelopen 3 jaar maatregelen zijn genomen in het kader van herontwikkeling en/of afvalmining. 56% van de respondenten (n=62) geeft aan dat bij hen geen herontwikkelingen hebben plaatsgevonden en 14% van de respondenten (n=15) weet dit niet (figuur 7). Bij 33 van de 34 stortplaatsen gaat het om herontwikkeling en in slechts één geval om afvalmining.

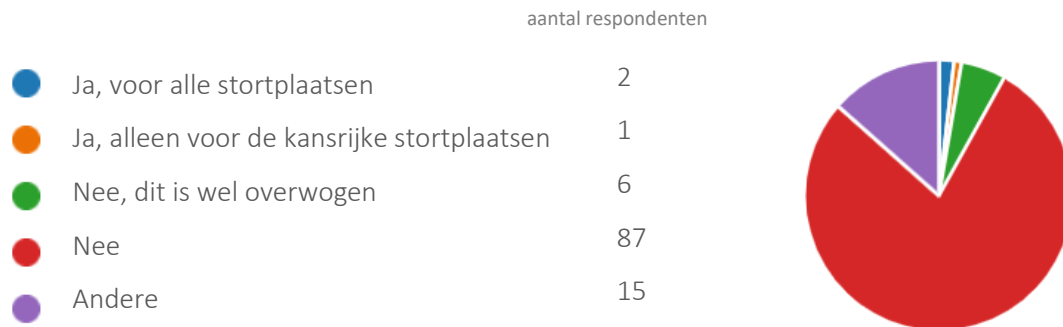
Figuur 7. Resultaat vraag 15. Zijn er bij voormalige stortplaatsen in uw gemeente de afgelopen 3 jaar maatregelen genomen in het kader van herontwikkeling of afvalmining? (n=111)

De herontwikkeling van stortplaatsen staat slechts in 7% van de gevallen op de bestuurlijke agenda. Een enkele deelnemer geeft aan dat voormalige stortplaatsen zijn opgenomen in de ontwerp(Omgevingsvisie). 9% van de respondenten is nog wel voornemens om voormalige stortplaatsen op te nemen op de bestuurlijke agenda en/of in de (ontwerp-)Omgevingsvisie. Opvallend is dat 34% van de respondenten (n=38) niet weten of voormalige stortplaatsen op de bestuurlijke agenda en/of in de (ontwerp-)Omgevingsvisie staat (figuur 8).

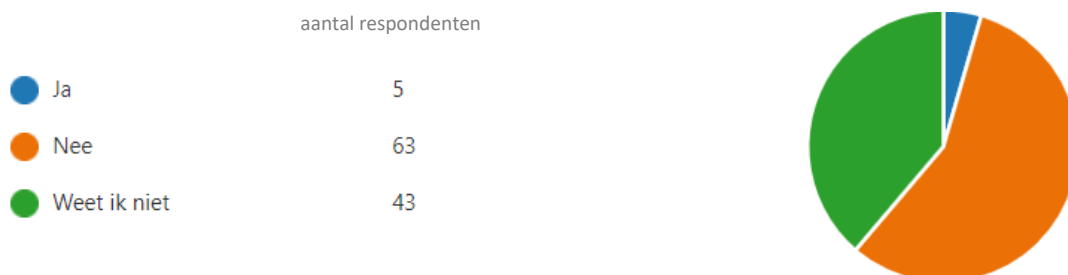

Figuur 8. Resultaat vraag 18. Staat de herontwikkeling van voormalige stortplaatsen op de bestuurlijke agenda en/of is het een onderwerp in de (ontwerp-)Omgevingsvisie? (n=111)

78% van de herontwikkelingen van voormalige stortplaatsen (n=87), wordt niet programmatisch aangepakt (figuur 9). Slechts 5% van de respondenten (n=5) maakte gebruik van een financieringsconstructie bij de herontwikkeling van stortplaatsen (figuur 10). En ook slechts 3% van de respondenten (n=3) pakte de herontwikkeling van stortplaatsen programmatisch aan.

Figuur 9. Resultaat vraag 21. Is sprake van of wordt er gewerkt aan een programmatische aanpak van de voormalige stortplaatsen? (n=111)

Figuur 10. Resultaat vraag 24. Is er sprake van speciale financieringsconstructies die u kunt inzetten bij de herontwikkeling van voormalige stortplaatsen? (n=111)

Als er wel een programmatische aanpak is dan:

- Is er standaard nazorg, programmatische afbouw van nazorg;
- Is er verkenning hoe dit kan plaatsvinden met ondersteuning van adviesbureaus;
- Wordt herontwikkeling gefinancierd via nationale en provinciale subsidiëring.

Respondenten noemen de volgende redenen om herontwikkeling van voormalige stortplaatsen op te nemen op de bestuurlijke agenda en/of Omgevingsvisie:

- Een stortplaats kan een kanslocatie zijn voor maatschappelijke opgaven. Hierbij worden onderscheiden:
 - Opgave van energietransitie. Voormalige stortplaatsen zijn een kanslocatie voor zonnepanelen. Dit zijn de zogenoemde zon-op-stort initiatieven.
 - Woningbouwopgave. Vaak liggen voormalige stortplaatsen aan de rand van de gemeente. Bij stedelijke uitbreiding kan een voormalige stortplaats een interessante ontwikkellocatie zijn.
- Bij een locatieontwikkeling of gebiedsontwikkeling kan een voormalige stortplaats een meekoppelkans zijn.

Belemmeringen voor herontwikkeling

Genoemde redenen om de herontwikkeling van stortplaatsen niet op te nemen zijn:

- De herontwikkeling komt pas ter sprake bij een bestemmingsplanwijziging
- Stortplaatsen zijn langer dan 3 jaar geleden herontwikkeld

- Herontwikkeling is simpelweg niet aan de orde. Stortplaatsen liggen in het buitengebied. Deze worden niet altijd ontwikkeld
- Het (passend) gebruik blijft gelijk, zoals bij een parkeerplaats
- Stortplaats ligt in een beschermd gebied (natuurgebied)
- Negatieve ervaringen gehad met herontwikkeling; gebrek aan draagvlak bij de bewoners
- Herontwikkeling stortplaatsen staat niet op de politieke agenda
- Kosten van het aanpakken
- Het rendement van de investering
- Gebrek aan tijd
- Gebrek aan kennis
- Risico's van een mogelijke verontreiniging zijn niet goed in kaart gebracht

Afvalmining

14% van de respondenten (n=15) heeft in de afgelopen 3 jaar een stortplaats ontgraven (figuur 11). Het gaat dan per gemeente om 1 of 2 stortplaatsen. Bij 31% hiervan (n=5) is het onduidelijk wat er met het materiaal is gebeurd (figuur 13). Als dit wel duidelijk is (n=10): bij het grootste deel van de stortplaatsen, zo'n 44% (n=7), is het materiaal herstort op een andere stortplaats. 19% (n=3) is herstort op dezelfde stortplaats (figuur 12). Slechts één gemeente heeft een stortplaats in de afgelopen 3 jaar afgegraven voor afvalmining vanwege financiële redenen. 3 respondenten konden aangeven hoeveel materiaal herstort was. Dit bedroeg tussen de 33 en 2200 ton.

Figuur 11. Resultaat vraag 27. Is bij voormalige stortplaatsen in de afgelopen 3 jaar sprake geweest van de ontgraving van stortmateriaal? (n=111)

Figuur 12. Resultaat vraag 29. Hoe is dit stortmateriaal uit voormalige stortplaatsen verwerkt? (n=16)

Figuur 13. Resultaat vraag 32. Was er -voorafgaand aan de ontgraving- inzicht in de samenstelling van het stortmateriaal? (n=15)

De grootste beweegreden voor het afgraven van stortplaatsen is vanwege gebiedsontwikkeling (figuur 14). De samenstelling van het materiaal is in 79% van de gevallen bekend. De financiering voor afvalmining projecten komt veelal uit eigen financiële middelen of uit de verkoop van grond. Respondenten die “andere” invulden wisten veelal niet hoe de afvalmining projecten gefinancierd zijn (figuur 15).

Figuur 14. Resultaat vraag 31. Wat waren de beweegredenen voor mining activiteiten? (n=18)

Figuur 15. Resultaat vraag 34. Hoe worden afvalmining projecten gefinancierd? (n=21)

Belemmeringen voor afvalmining

Vaak zijn kosten een belemmering voor afvalmining. Ook komt afvalmining pas ter sprake bij herontwikkeling en dit is bij veel stortplaatsen (nog) niet het geval.

Een specifieke opmerking over juridische belemmeringen bij afvalmining:

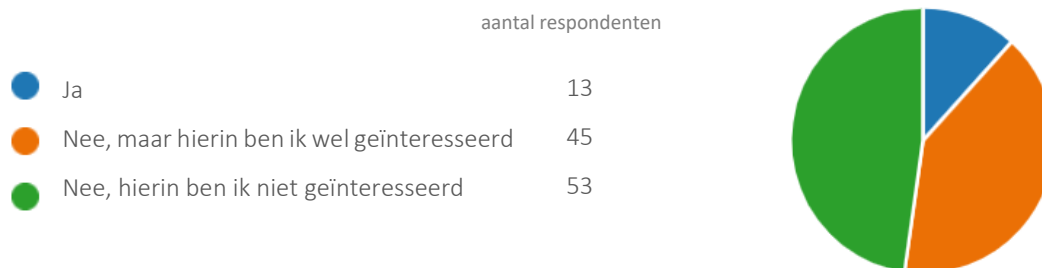
“Bij afvalmining treedt de situatie op dat de wetgeving het beschouwt als het weer 'openen' en exploiteren van een afvalstortplaats. Daarvoor gelden de daarbij behorende regels en ook weer hoge tarieven gebaseerd op de afvalwetgeving, waardoor het minder gunstig is om dit traject te doorlopen.”

Verdere zorgen bij herontwikkeling en afvalmining

- Een incompleet beeld van de stortplaatsen
 - o Beëindiging van stortplaatsen kan later toch leiden tot verontreiniging
- Te weinig geld om onderzoek of herontwikkeling naar stortplaatsen te doen. Er is vraag naar ervaringen en kennis over de mogelijkheden bij herontwikkeling en mining van stortplaatsen
- Onduidelijk of er subsidieregelingen zijn

Resultaten netwerken en CoP's

12% van de respondenten is al betrokken bij een netwerk of een community of practice (CoP). 40% van de respondenten (n=45) is wel geïnteresseerd om deel te nemen. De overige 48% van de respondenten (n=53) is niet aangesloten en niet geïnteresseerd (figuur 16).

Figuur 16. Resultaat vraag 39. Neemt u deel aan netwerken, CoP's of andere vormen van kennisuitwisseling met betrekking tot de aanpak/herontwikkeling van voormalige stortplaatsen?

Genoemde netwerken of CoP's zijn:

- Regionale overleggen bodem, bijvoorbeeld:
 - o Regionale werkgroep Twente, opgericht vanuit opstellen BKK
 - o Regionaal kennisnetwerk bodem
 - o Bodemoverleg Hart van Brabant
 - o Gelders Ondergrond Overleg GOO
 - o Bodemoverleg regio Noord-Veluwe
 - o Regio Eindhoven
 - o OMWB-provincie gemeenten
- CoP Afbouw nazorg IBC-locaties
- Warme overdracht provincie Gelderland
- WEB
- AOV-traject Overijssel
- Samen de diepte in
- Onder Twente
- COCOON
- Ambtelijk overleg met de OD NHN
- IPO Nazorg

Praktijkvoorbeelden

Aan het einde van de enquête kregen respondenten de ruimte om projecten uit de praktijk en kennis te delen. De volgende voorbeelden zijn genoemd:

- Zonnepark op voormalige stortplaats:
https://www.projectenportfolio.nl/wiki/index.php/PR_SiR_KRT_00009
<https://www.pzc.nl/walcheren/inwoners-koudekerke-kunnen-bijna-op-eigen-stroom-strijken-wassen-en-koken~a11e08c5/>
- Wij zijn momenteel een voormalige stortplaats duurzaam aan het afdekken. De invulling van deze locatie zal in samenspraak gaan met de buurtbewoners.
- Bodemzorg Limburg

- Integrale gebiedsontwikkeling met saneren van voormalige stortplaatsen
- Herontwikkeling 't Heike Netersel naar een trainingsroute voor mountainbikers
- Herontwikkeling stortplaats aan Vluchtoord tot skibaan en zonnepark
- Samen met de bodemadviseurs van de Gelderse Omgevingsdiensten willen we kijken naar gewenste regelgeving voor stortplaatsen in een Omgevingsplan. Maar we kijken dan ook naar ontwikkelingen hierover in het project Samen de diepte in of andere landelijke netwerken
- Herontwikkeling stortplaats Brandlichterweg Denekamp en Diepengoor Denekamp
- Een praktijkvoorbeeld van innovatief onderzoek is een in opdracht van Rotterdam uitgevoerde studie naar de haalbaarheid van in-situ aerobe biologische afbraak van een bestrijdingsmiddel dat in relatief hoge concentraties in het grondwater bij een stortplaats wordt aangetroffen.
- Herbestemming vuilstort De Stokte naar een mooi park en uitkijkpunt
- Rapport "Advies over de afbouw van de nazorg op de IBC-Locaties in Dordrecht" (Deltares, 25 maart 2020). 4 van de locaties betreffen voornamelijk stortplaatsen.

Ervaringen en opgedane kennis

- Een participatietraject bij een gemeentelijke vuilstortlocatie kan een gemeente veel leren
- Herontwikkeling en dergelijke klinkt goed, maar in de praktijk blijkt het financieel niet altijd mogelijk. Stortplaatsen staan vaak negatief bekend in de omgeving en volgens de juiste regels werken blijkt lastig (o.a. doordat particulieren stortplaatsen bezitten)
- Dossier marine kazerne
- Bodematlas Limburg bevat veel bruikbare data
- Herontwikkeling van een stortplaats is een kwestie van vraag en aanbod

Vragen

Respondenten hebben de volgende vragen in antwoord op de enquête gesteld:

- Het onderwerp 'voormalige stortplaatsen' leeft bij een aantal respondenten nog niet sterk. Tien respondenten geven aan graag meer duidelijkheid te krijgen over wat er verwacht wordt van de gemeente met betrekking tot voormalige stortplaatsen. Het is onduidelijk wat er met (voormalige) stortplaatsen moet gebeuren, en op welke manier. Denk hierbij aan rolverdeling, financieringsmogelijkheden en verantwoordelijkheden.
- De focus op de overdracht van stortplaatsen is nu alleen gericht op risico's in relatie tot de Wet Bodembescherming. Er is ook behoefte aan kennisoverdracht in relatie tot bestemmingsplanwijzigingen, bouwen en ARBO regelgeving.

- Hoe werkt de transactie van stortlocaties naar een andere eigenaar en welke juridische verplichtingen horen daarbij? Hoe pakken andere gemeenten dit aan?
- Hoe ga je om met stortplaatsen zonder dynamiek? Hoe vaak moeten deze worden gecontroleerd, vanuit welke middelen, etc.?
- Hoe voorkomen we dat kennis verloren gaat? Bij de provincie Noord-Brabant zijn nu 2 mensen die zich met voormalige stortplaatsen bezig houden. Zij gaan binnenkort met pensioen.
- Welke regels worden geadviseerd op te nemen in een Omgevingsplan? Wat zijn ervaringen in afspraken tussen gemeenten en andere provincies over de voormalige stortplaatsen na het in werking treden van de Omgevingswet?
- Waar moet je rekening mee houden bij het herontwikkelen van een stortplaats?
- Ondersteuning verkenning zon-op-stort
- Hulp bij het opzetten van een ondersteunend datasysteem bij de informatieoverdracht. De data zijn nu versnipperd en gegevens zijn door meerdere bronhouders op verschillende locaties opgeslagen. De VHT tool (zoals magere variant Squit of powerforms) is vaak niet ingericht/geschikt voor dit soort bodemtaken
- Hoe maken we de milieuhygiënische risico's van stortplaatsen inzichtelijk?